

Savonlinnan kaupunginkirjasto 2009

1. TOIMINTA-AJATUS

Kaupunginkirjaston toiminta-ajatuksena on tarjota savonlinnalaisille monipuoliset ja nykyaikaiset kirjasto- ja tietopalvelut. Palveluihin kuuluvat:

- Kirjojen ja muun aineiston lainaaminen
- Aineiston käyttömahdollisuus kirjaston tiloissa
- Neuvonta, tietopalvelu ja kaukopalvelu
- Kokoelmien ja luetteloiden käytön opastus
- Verkkopalvelut
- Näyttelyt ja yleisötilaisuudet

2. YLEISTÄ

Kaupungin kirjastoverkosto laajeni 1.1.2009, kun Savonrannan kirjastosta tuli kuntaliitoksen myötä Savonlinnan lähikirjasto. Verkostoon kuuluivat pääkirjasto, musiikkikirjasto, Nojanmaan, Kellarpellon ja Savonrannan kirjastot sekä kirjastoauto. Yhteistyö Punkaharjun kanssa jatkui: kirjastoauto ajoi neljä päivää viikossa Savonlinnassa ja yhden päivän Punkaharjulla. Lisäksi Heinäveden kirjastoauto kävi ostopalvelusopimuksen mukaisesti neljällä pysäkillä Savonrannan alueella.

Kirjaston toimipisteisiin tehtiin vuoden aikana noin 160 000 käyntiä. Edelliseen vuoteen verrattuna kävijämäärä laski noin 5 %. Yleisten kirjastojen yhteenlaskettu kävijämäärä väheni noin 3 %.

Vuoden kokonaislainaus oli 437 260 kpl. Lainaus väheni edellisestä vuodesta noin 3 %. Yleisten kirjastojen yhteenlaskettu lainaus väheni yhden prosentin verran.

Kirjastojen kävijä- ja lainamäärien hidas pieneneminen on valtakunnallinen suuntaus, jonka selityksenä on mm. Internetin ja muiden joukkoviestimien laaja tarjonta ja yhä lisääntyvä käyttö. Lukeminen on kuitenkin edelleen yksi suomalaisten suosituimmista harrastuksista

Peruspalvelujen lisäksi kirjaston toimintavuoteen sisältyi mm. seudullisia yhteistyöhankkeita, useita näyttelyitä, vierailuja ja yleisötilaisuuksia, asiakaskysely sekä uuden pääkirjaston suunnittelua.

Kuntaliitoksen takia Savonrannan kirjaston tietokanta jouduttiin konvertoimaan ja yhdistämään Savonlinnan ja Punkaharjun kirjastojen yhteiseen tietokantaan. Samaan järjestelmään liittyivät myös Kerimäen ja Enonkosken kunnankirjastot. Konversion takia kaikki kirjastot olivat kolme päivää suljettuina. Yhteinen tietokanta otettiin käyttöön lokakuun alussa. Muutoksen ansiosta seudun asukkaat voivat käyttää samaa korttia kaikissa em. kuntien kirjastoissa ja hoitaa verkon kautta kirjastoasioitaan.

Kirjasto sai Itä-Suomen lääninhallitukselta avustuksen seudullisen kirjastonselvityksen teettämiseen. Työ käynnistyi lokakuussa 2009 ja valmistui tammikuussa 2010. Kirjasto oli mukana myös laajemmassa Mikkelin, Savonlinnan ja Pieksämäen sivistystoimien yhteisessä kehittämishankkeessa. Siihen liittyvä kirjastojen maakunnallinen yhteistyöselvitys valmistui marraskuussa.

Kirjastossa oli vuoden mittaan kaikkiaan 38 yleisötilaisuutta. Suurin osa näistä oli pienimuotoisia satutuokioita, kirjavinkkausiltoja yms. Yleisömäärältään suurimmat tapahtumat olivat mangatapahtuma *Shirocon* helmikuussa ja *Pekka Töpöhännän synttärikummut* lokakuussa. Kaikkiaan yleisötapahtumiin osallistui lähes 1 500 henkeä.

Alakoululaisille järjestettiin jo kolmantena perättäisenä keväänä toiminnallisia kirjastovierailuja nimeltään *Älypolku*. Koululaiset kulkivat aikamatkan Näлкälinnanmäen menneisyydessä, ratkaisivat tehtäviä ja etsivät aarretta.

Koululaisten diplomikirjalistat päivitettiin yhdessä peruskoulun opettajien kanssa. Diplomeissa on neljä eri-ikäisille tarkoitettua sarjaa: *Kuutti, Natti, Norppa ja Nestori*.

Kirjavat kulkurit -hanke jatkui toista vuotta. Hankkeen sisältönä oli valikoida ja koota eri aiheita käsitteleviä teemapaketteja päiväkotien ja lapsiryhmien käyttöön. Kirjasto sai Opetusministeriöltä 9 000 euron avustuksen hanketta varten.

Pääkirjasto oli poikkeuksellisesti auki Lainan päivänä sunnuntaina 8.2., jolloin aloitettiin perinteinen poistokirjamyynti. Käytöstä poistettua aineistoa myytiin muutenkin pitkin vuotta.

Savonlinna osallistui Suomen kulttuurirahaston *Kirjataloksiin*, joiden tavoitteena oli lisätä kirjastojen kirjahankintoja. Kirjasto sai kulttuurirahastolta noin 7 000 euron avustuksen. Avustuksen edellytyksenä oli kunnan omien kirjahankintamenojen korottaminen.

Kirjaston kotiseutukokoelman keräysperiaatteet päivitettiin. Kokoelmaan hankitaan kaunokirjallisuutta, joka liittyy Savonlinnaan joko tekijänsä tai sisältönsä kautta. Lisäksi kerätään Savonlinnaa koskevaa tietokirjallisuutta, lehtiä, karttoja, pienpainatteita, musiikkiaineistoa jne.

Pääkirjastossa järjestettiin aikakauslehtien lukuseuranta tammi-huhtikuussa. Sen tulokset otettiin huomioon kirjastoon tilattavien lehtien valinnassa.

Pääkirjastossa oli asiakaskäytössä kuusi Internet-työasemaa ja muissa kiinteissä toimipisteissä yksi. Pääkirjastossa on myös asiakkaille maksuton langaton verkko. Teko ry:n työllistämisvaroin palkattu atk-opas antoi ilmaista neuvontaa tietokone- ja Internet-asioissa.

Pääkirjaston mikrofilmien ja mikrokorttien lukulaitteet olivat paikallisten sukututkijoiden käytössä.

Sanomalehti *Itä-Savossa* ilmestyi joka maanantai kirjastopalsta, jossa tiedotettiin aukioloajoista, tapahtumista ym. ajankohtaisista asioista.

Keväällä kirjasto toteutti laajan kyselyn, jossa tiedusteltiin asiakkaiden mielipiteitä kirjaston palveluista ja kokoelmista. Vastausten yhteenveto julkistettiin kirjaston verkkosivuilla ja siitä kerrottiin alueen lehdissä. Asiakaspalaute oli pääosin myönteistä. Kyselyn tuloksia käytettiin kirjaston palvelujen ja kokoelmien kehittämisen välineenä. Palautetta kerättiin pääkirjaston palvelupisteessä ja kirjaston verkkosivujen kautta muutenkin koko vuoden ajan.

3. UUSI PÄÄKIRJASTO

Savonlinnan uusi pääkirjasto sisältyy kaupungin investointiohjelmaan ja Opetusministeriön rahoitussuunnitelmaan vuosille 2011-2012. Hankkeen kustannusarvio on 7,7 milj., josta Savonlinnan kaupunki maksaa 50 % ja Opetusministeriö 50 %.

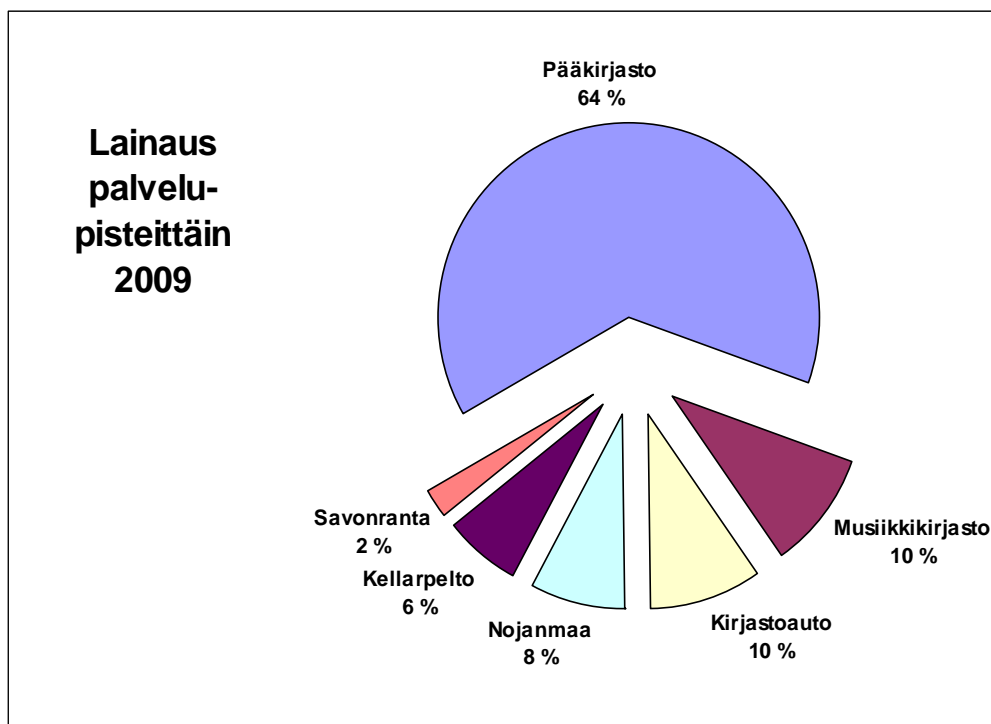
Kaupunginvaltuusto päätti maaliskuussa, että uusi kirjasto sijoitetaan Asemantien varteen, nykyisen tavaramakasiinin paikalle. Tarjouskilpailun perusteella talon suunnittelijaksi valittiin arkkitehtuuri-toimisto Heikkinen-Komonen ja projektinvetäjäksi CM Pöyry Oy.

Rakennustoimikuntaan kuuluu luottamushenkilöitä sekä teknisen toimialan ja sivistystoimialan viranhaltijoita. Kirjaston edustajina toimikunnassa ovat Tapani Boman ja Sylvia Stavén.

Rakennustoimikunta teki marraskuussa kahden päivän opintomatkan uusiin suomalaisiin kirjastotaloihin. Kohteina olivat Rauma, Turku, Lohja ja Espoo. Sylvia Stavén osallistui lääninhallitusten järjestämille opintomatkoihin Tanskan ja Alankomaiden uusiin kirjastoihin ja Tapani Boman Turun valtakunnallisille kirjastopäiville, joiden yhtenä teemana oli tulevaisuuden kirjasto.

Kirjaston henkilökunnalle järjestettiin talohankkeeseen liittyen kaksi suunnittelupäivää, joissa valmisteltiin huonetilaohjelmia ja käytiin läpi arkkitehtitoimiston laatimia pohjapiirrosluonnoksia. Ensimmäisen päivän vetäjänä toimi Helsingin kaupungin kirjaston johtava suunnittelija Hanna Aaltonen. Lisäksi talohanketta käsiteltiin kirjaston sisäisissä työryhmissä.

4. KIRJASTON KÄYTTÖ JA KOKOELMAT

Kirjaston palvelupisteet olivat vuoden aikana avoinna yhteensä 7 463 tuntia. Jokaista aukiolotuntia kohden asiakkaita oli keskimäärin 21.

Kirjastokorttiaan käytti vuoden aikana 12 050 henkilöä ja 165 yhteisöä (koululuokat, päiväkodit yms.) Edelliseen vuoteen verrattuna lainaajien kokonaismäärä pysyi ennallaan.

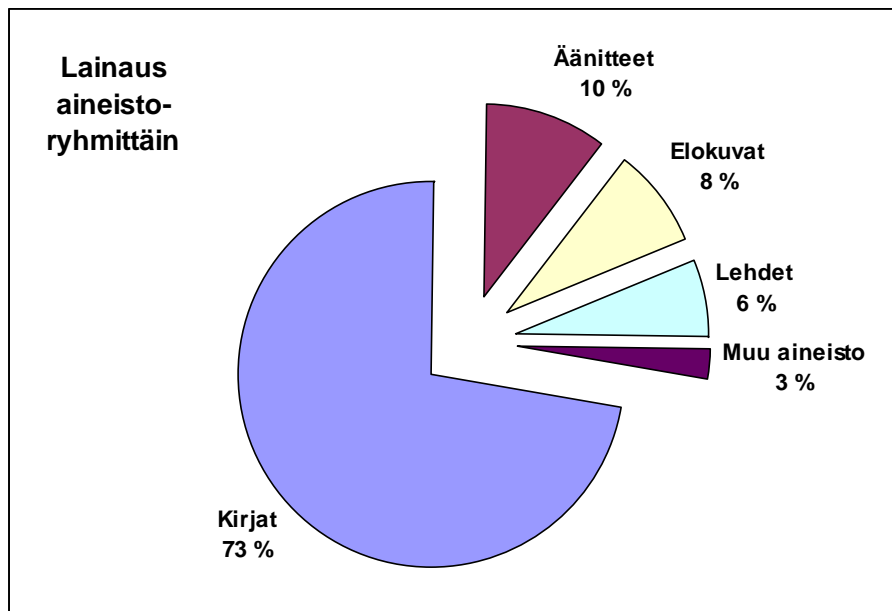
Lainaajien suhteellinen osuus asukasluvusta oli 43,9 %, mikä on hieman yleisten kirjastojen keskiarvon (40,3 %) yläpuolella. Sitä vastoin kirjastokäyntien määrä (5,7 käyntiä/ asukas) oli huomattavasti alle kirjastojen keskiarvon (10,3 käyntiä/asukas). Merkittävin syy tähän on Savonlinnan pääkirjaston huono saavutettavuus verrattuna useimpien muiden paikkakuntien kirjastoihin.

Kirjaston verkkosivuille tehtiin vuoden aikana noin 50 000 käyntiä. Verkon kautta tehtyjen tiedonhakujen, varausten ja uusintojen määrät lisääntyivät noin 7 % edellisestä vuodesta.

Kaukolainoja tilattiin Savonlinnaan 515 kpl ja lähetettiin muihin kirjastoihin 387 kpl. Lisäksi kirjastoauto kuljetti ns. seutulainoja Savonlinnan ja Punkaharjun välillä.

Lainaus asukasta kohden oli 15,8. Luku oli 15 % alle kirjastojen keskiarvon 18,65 lainaa/asukas. Lasten ja nuorten aineiston osuus lainauksesta oli noin 36 %.

Ääni- ja kuvataallenteiden suhteellinen osuus lainoista kasvaa vuosittain, mutta vuonna 2009 lähes neljä viidesosaa oli edelleen painettua aineistoa (kirjat ja lehdet). Merkittävimmät muutokset edelliseen vuoteen verrattuna olivat dvd-tallenteiden lainauksen nopea kasvu sekä tietokirjallisuuden lainauksen väheneminen noin 6 %, monen kasvuvuoden jälkeen. Kaunokirjallisuuden lainaus sen sijaan pysyi suunnilleen edellisen vuoden tasolla.

Vuoden aikana hankittiin 8 673 kirjaa ja 2 268 kpl muuta aineistoa. Kirjaston kokoelmissa oli vuoden päättyessä noin 145 000 kirjaa ja 22 000 kpl muuta aineistoa eli noin 6 kpl asukasta kohden. Kirjastojen keskiarvo oli 7,6 kpl / asukas.

5. OPASTUKSET JA TAPAHTUMAT

Kirjaston palvelupisteissä vieraili vuoden mittaan kaikkiaan 50 ryhmää, yhteensä 853 henkeä. Ryhmät olivat pääosin koululaisia ja opiskelijoita. Em. lukuihin sisältyy pääkirjastossa keväällä järjestetty Älypolku, jonka osuus oli kahdeksan ryhmää ja 191 henkeä.

Kirjastossa oli vuoden aikana 12 aikuisille suunnattua tilaisuutta. Kuusi näistä oli kirjaston kirjavinkkauksia; neljä tapahtumaa järjestettiin yhteistyössä muiden kanssa.

- Lukuviikon kirjavinkkaukset pääkirjastossa 17.3. ja Nojanmaassa 18.3. (Stavén).
- Kirjoittajayhdistys Akselin kirjallinen ilta 23.3., vieraana kirjailija Mari Möro.
- Jaan Kross -ilta 19.5 (Suomi- Viro-yhdistys).
- Lähetyskirjallisuus-ilta 6.10. (Savonlinna-Säämingin seurakunta).
- Reijo Vähälän runoilta 17.11.
- Marraskuun lukuvinkkaukset pääkirjastossa 24.11., Nojanmaassa 25.11. ja Kellarpellossa 26.11. (Stavén).

Lapsille ja nuorille suunnattuja tilaisuuksia oli kirjaston eri toimipisteissä vuoden aikana kaikkiaan 26 kertaa. Satutuokioita oli pääkirjastossa vuoden mittaan neljä kertaa ja Nojanmaan kirjastossa 12 kertaa. Kuulijoita oli kaikkiaan noin 400 henkeä.

Yleisömäärältään vuoden suosituin tilaisuus oli *Pekka Töpöhännän synttäririkemut* 17.10., joka kokosi pääkirjastoon noin 360 lasta ja aikuista. Tapahtuman järjestämisessä olivat mukana OKL:n lastentarhanopettajakoulutuksen opiskelijat.

Kirjaston toiseksi suurin tapahtuma oli manga-aiheinen *Shirocon* pääkirjastossa 14.2. *Shirocon* toteutettiin lääninhallituksen myöntämän 4 000 euron hankeavustuksen turvin. Sen suunnitteluun ja toteutukseen osallistui suuri joukko nuoria mangan harrastajia. Osallistujia oli noin 220 henkeä.

Nojanmaan kirjastossa järjestettiin 29.10. OKL:n avustuksella *Kauhukivaa* -tapahtuma ja Kellarpellon kirjastossa 4.11. MAMK:n opiskelijoiden toteuttama *Aaveilua* -tapahtuma.

Kustannustoimittaja Antti Valkama vieraili pääkirjastossa 12.11. aiheenaan mangasarjakuva ja -elokuva.

Pääkirjastossa vietettiin vanhankaupungin joulun avausta 21.11. Ohjelmassa oli sadunkerrontaa ja askartelua lapsille sekä joulupukin vierailu.

Lapsille ja nuorille järjestettiin kaksi tietokilpailua sekä *Lukeva lomalainen* -kesäkisa. Osallistujia oli yhteensä 272 henkeä. Osallistujien kesken arvottiin sponsoreiden lahjoittamia palkintoja.

Kirjaston henkilökunta oli mukana toteuttamassa seuraavia tilaisuuksia:

- Normaalkoulun 2. luokan vanhempainilta 21.1. (Jääskeläinen)
- Läänin kirjastopäivät Mikkelissä 12.5. (Stavén, *Kirjasto keskellä kylää* -luento)
- *Kirjallinen kävelyreitti* Savonlinnassa 30.8. (Stavén, kierroksen vetäjä)
- Kaavoitustilaisuus 6.10. (Boman, kirjastohankkeen esittely)
- Seniorimessut Linnalassa 9.10. (Stavén)

6. NÄYTTELYT

Pääkirjasto, aikuisten osasto

- *Sarjakuvia (OKL)*
- *Näyttämökuvakirjoja (OKL)*
- *Tekstiilikirjoja (OKL)*
- *Lähetystyö 150 vuotta (Savonlinna-Säämingin seurakunta)*
- *Kehitysmaakauppa 20 vuotta (Savonlinnan kehitysmaayhdistys)*
- *Puutöitä (Pekka Paunonen)*

Pääkirjasto, lasten ja nuorten osasto

- *Ihania kukkia (OKL)*
- *Naamioita (OKL)*
- *Mielikirjani (Normaalikoulun eskarit)*
- *Joulukoristeita (perhepäivähoidon lapset)*

Savonrannan kirjasto

- *Seija Erosen ristipistotöitä ja keramiikkaa*
- *Arja Rantalan valokuvia ja Hannele Jääskeläisen maalauksia*
- *Luovan ilmaisun ryhmä Hulabaloon maalauksia*
- *Kerttu Kyöttisen runoja ja Päivi Suomalaisen maalauksia ”Supinoita Savonrannan sydämestä”*
- *Emilia Jääskeläisen piirustuksia ”Mangaa maan ja taivaan väliltä”*
- *Laura Silvennoisen ja Jaana Komulaisen näyttely ”Siipien havinaa”*
- *Sirpa Hirvosen akvarelleja*
- *Heini Kososen ja Raija Heikkilän valokuvia*
- *Olavi Sieviläisen tauluja*
- *Eero Heikkilän karikatyyreja ja maisemia*

Kirjaston omat näyttelyt

Kirjasto järjesti omista kokoelmistaan noin 70 kirjanäyttelyä, joissa oli usein esillä muutakin aiheeseen liittyvää materiaalia. Laajimmat olivat *Kesällä Putkinotkossa* Joel Lehtosen elämästä ja tuotannosta sekä Savonlinnan historiaa esittelevä kirja- ja valokuvanäyttely. Myös Nojanmaan kirjastossa ja musiikkikirjastossa oli useita omista kokoelmista koottuja näyttelyitä.

7. HENKILÖKUNTA

Kirjaston vakituiseen henkilöstöön kuului vuoden päättyessä 21 henkeä, joista seitsemän osa-aikaista.

Vakituinen henkilöstö:

Bilund, Marjatta. - Kirjastonhoitaja, pääkirjasto (80% täydestä työajasta)

Boman, Tapani. - Kirjastotoimenjohtaja.

Hyvönen, Virpi. - Kirjastovirkailija, Nojanmaan kirjasto (80 %) ja
pääkirjasto (20 %)

Härkönen, Anu. - Kirjastovirkailija, kirjastoauto (60 %) ja pääkirjasto (40 %).

Jääskeläinen, Johanna. - Kirjastonhoitaja (60% täydestä työajasta).

Kaksonen, Tarja. - Kirjastovirkailija, pääkirjasto.

Kettunen, Tapani. - Kirjastonhoitaja, Kellarpellon kirjasto (80 %) ja
Nojanmaan kirjasto (20 %).

Makkonen, Heli. - Kirjastovirkailija, pääkirjasto.

Miettinen, Leena. - Osastonjohtaja, musiikkikirjasto
Nuopponen, Hilka. - Osastonjohtaja, pääkirjasto. (60 % täydestä työajasta).
Parviainen, Liisa. - Erikoiskirjastonhoitaja, pääkirjasto.
Pesonen, Arja. - Kirjastoavustaja, Savonrannan kirjasto (50 % täydestä työajasta).
Pietiläinen, Sirpa. - Lainaustoimistonhoitaja, pääkirjasto.
Pitkänen, Maija. - Kirjastovirkailija, pääkirjasto.
Pulkinen, Pirkko. - Kirjastonhoitaja, pääkirjasto.
Pärnänen, Sari. - Kirjastovirkailija, musiikkikirjasto.
Reponen, Vesa. - Vahtimestari, pääkirjasto.
Seppänen, Aune. - Toimistosihteeri (80 % täydestä työajasta). Työlomalla 1.1. - 31.12.
Silventoinen, Sari. - Kirjastovirkailija, Savonrannan kirjasto (70 % täydestä työajasta).
Sironen, Hilka. - Järjestelyapulainen, pääkirjasto (50 % täydestä työajasta).
Stavén, Sylvia. - Osastonjohtaja, pääkirjasto.

Muu henkilöstö:

Karjalainen, Reijo. - Kirjastovirkailija-kirjastoautonkuljettaja (80 % täydestä työajasta).
Punkaharjun kunnan palveluksessa.
Loikkanen, Katriina. - Kirjastoavustaja työllistämistuella, pääkirjasto
Makkonen, Kaija. - Toimistosihteerin sijainen 7.1.-1.9.
Valtonen, Helka. - Toimistosihteerin sijainen 28.9. - 31.12.

Täydennyskoulutus

- Kirjastopalvelujen arviointi / lääninhallitus, Kuopio (Boman)
- Kirjaston esimiestyö ja johtaminen / TYT, Mikkeli (Stavén, Pulkinen, Miettinen, Boman)
- Kirjastopedagogiikka / TYT, Mikkeli (Stavén, Miettinen, Pulkinen, Jääskeläinen)
- Maakuntakirjastokokous, Mikkeli (Boman, Stavén, Pietiläinen)
- Itä-Suomen läänin kirjastopäivät, Mikkeli (Boman, Stavén)
- Markkinointi ja imago kirjastossa / TYT, Mikkeli (Boman, Stavén, Miettinen, Pulkinen)
- Maakuntakirjastokokous, Mikkeli (Pulkinen)

8. TALOUS

Kirjasto pysyi hyvin talousarviossa. Toimintakulut vuonna 2009 olivat 1 309 772 euroa. Henkilöstömenojen osuus oli 49 %, aineistomenojen 17 % ja muiden menojen 34 %.

Menot asukasta kohden olivat 47,07 euroa. Kirjastojen keskiarvo oli 54,55 euroa / asukas. Savonlinnassa erityisesti henkilöstömenot olivat huomattavasti pienemmät kuin kirjastojen yleinen taso. Henkilökunnan vähäisyyden takia jouduttiin mm. supistamaan aukioloaikoja.

Kirjaston tulot olivat 74 920 euroa. Suurin osa tuotoista oli myöhästymis- ja varausmaksuja.

Valtakunnallisten vertailutilastojen perusteella kirjaston toiminta vuonna 2009 oli tehokasta ja tuloksellista. Yhden lainan kustannukset olivat 3 euroa (kirjastojen keskiarvo 2,92 euroa) ja aukiolotunnin kustannukset 165,65 euroa (kirjastojen keskiarvo 207,26 euroa). Kirjasto on resurssiensa niukkuudesta huolimatta paljon käytetty ja arvostettu palvelu.